

Onderzeedienst

Den Helder, 13 december 2016

Betreft: oorlogsgraven Nederlandse Onderzeeboten WOII

Geachte nabestaande,

Graag wil ik u met deze nieuwsbrief wederom een goed beeld geven van relevante ontwikkelingen betreffende de Nederlandse onderzeeboten die in de Tweede Wereldoorlog strijdend ten onder zijn gegaan. Ik vermoed dat een deel van de informatie bij u mogelijk al bekend is door gesprekken met anderen en publicaties in de pers.

Recente ontwikkelingen.

In 2017 zal er op passende wijze aandacht worden geschonken aan de 75-jarige herdenking van de krijgsverrichtingen van onze marine-eenheden in het Aziatische gevechtstheater, die culmineerden in de Slag in de Javazee. Wegens de prominente en heldhaftige rol van onze onderzeeboten tegen de Japanse invasievloot in de Zuid-Chinese Zee is de Stichting Nabestaanden Onderzeeboten 1940-1945 (SNO) betrokken bij de voorbereidingen van de herdenking. Deze herdenking zal onder auspiciën van het Karel Doorman Fonds (KDF) en de Koninklijke Marine plaatsvinden op 27 februari 2017 in de Kloosterkerk te Den Haag. Wilt u hierbij aanwezig zijn dan kunt u zich aanmelden per e-mail: kabinet.czsk@mindef.nl met daarin van elke individuele belangstellende de volledige naam, woonadres, e-mailadres en indien van toepassing de boot waarop de marineman waarvan u nabestaande bent diende.

In het kader van de herdenking zal, eveneens onder auspiciën van het KDF, eind januari 2017 een boek verschijnen met de titel: *De Javazee-campagne na 75 jaar. Sporen van de strijd van de Koninklijke Marine tegen Japan, december 1941 - maart 1942*. Let u op de aankondiging van de voorinschrijving van dit boek.

In dit boek is een hoofdstuk gewijd aan de zoektochten van "onze" nabestaanden om de in de strijd verloren onderzeeboten terug te vinden. Het gaat hier zoals u weet om de O 16, de K-XVII, de O 20 en de K-XVI. De laatstgenoemde boot werd teruggevonden op 4 oktober 2011 door een Noors-Australisch duikteam aan boord van het motorschip MV Empress.

Op 1 november jl. verliet hetzelfde motorschip MV Empress de haven van Bali, met nu aan boord een internationaal duikteam onder Nederlandse leiding. Doel van de tocht was om nader onderzoek te doen naar de wrakken van Hr.Ms. De Ruyter, Hr.Ms. Java en Hr.Ms. Kortenaer, de drie Nederlandse schepen die in de Slag in de Javazee door Japan tot zinken waren gebracht. Bij de voorbereiding van de tocht is intensief contact geweest tussen het KDF en de SNO. Het resultaat van de tocht was niet alleen teleurstellend, maar vooral schokkend en bedroevend: de De Ruyter en de Java zijn verdwenen en de Kortenaer lijkt grotendeels weg. De regeringen van Nederland en Indonesië hebben een gezamenlijk onderzoek naar de gebeurtenissen aangekondigd.

De Commandant Zeestrijdkrachten luitenant-generaal der mariniers Rob Verkerk heeft zich ook diep getroffen getoond: "Het verlies van onze oorlogsgraven heeft mij als mens en marineman diep geraakt. Deze plaatsen moeten met respect behandeld worden. Voor de nabestaanden, maar bovenal uit eerbied en respect richting hen die het hoogste offer brachten. Ik vind het verschrikkelijk dat deze ernstige vorm van grafschennis heeft plaatsgevonden. En hoop dat het onderzoek uitwijst wat er met de schepen gebeurd is. Mijn gedachten gaan uit naar de overlevenden en de nabestaanden van de Slag in de Javazee."

Het spreekt vanzelf dat hij alle nabestaanden van de gehele Javazee-campagne bedoelt.

Ontwikkelingen rond de Nederlandse onderzeebootwrakken

In mijn Nieuwsbrief van december 2015 schreef ik u het volgende over de wrakken van de O 16 en K XVII: "In 2014 zijn door een duikteam op verzoek van SNO filmbeelden gemaakt van beide wrakken. Zoals eerder aan u aangegeven (Nieuwsbrief december 2014) vertonen beide wrakken naast sporen van ouderdom ook schade door pogingen tot berging en zijn daardoor flink beschadigd." Over de toestand van de andere twee boten in de Aziatische wateren, nl. de O 20 en K XVI, is geen informatie beschikbaar.

Het is daarom het voornemen van de SNO om via de geëigende kanalen bij de Nederlandse regering aan te dringen om de toestand van alle vier onderzeeboot-oorlogsgraven in de Aziatische wateren te doen onderzoeken. Onze boten aldaar liggen in internationale wateren met als voornaamste kuststaat Maleisië. De O 22 ligt in de Noordzee op zodanige diepte dat zij vrijwel zeker gevrijwaard zal blijven van plundering of berging.

De Koninklijke Marine, het KDF en de SNO blijven werken om een vergelijkwaardige status en bescherming te bereiken als die voor oorlogsgraven te land. Dit vraagt echter tijd en de handhaving is complex en zoals aangegeven internationaal nog niet goed geregeld. Het uiteindelijke doel is al "onze" marinewrakken de speciale status te geven die zij verdienen; die van oorlogsgraf. Hierover zijn wij in gesprek met diverse instanties waaronder de Oorlogsgravenstichting.

Andere gebeurtenissen en herdenkingen

Op 4 mei hebben we, zoals elk jaar, onze familieleden en collega's herdacht bij het Onderzeedienstmonument op Steiger 19. Het was weer een mooi evenement.

Op 4 mei was hij er nog bij, maar op 27 juli 2016 is de beschermheer van Stichting Nabestaanden Onderzeeboten 1940-1945, Zijne Excellentie P.J.S. (Piet) de Jong, op 101 jarige leeftijd overleden. In besloten kring is afscheid van hem genomen. Het actief dienend en oud-personeel van de onderzeedienst en de SNO hebben elk een rouwadvertentie geplaatst in de NRC waarbij o.a. zijn diepe betrokkenheid en vriendschap werd gememoreerd.

Op 10 september heb ik samen met de Chef d' Equipage Onderzeedienst tevens Stafadjutant Willem Hersbach en Katja Boonstra-Blom en haar echtgenoot Ben van SNO en International Submariners' Association (ISA) deelgenomen aan de jaarlijkse herdenking bij het onderzeebootmonument in Dundee. Namens de Onderzeedienst, de SNO, ISA NL en de Reünistenvereniging Onderzeedienst hebben wij daar bloemen en kransen gelegd. Het was een mooie ceremonie met veel belangstelling. Dit monument staat sinds 17 september 2009 in Dundee en hierop worden bemanningen van Britse, Nederlandse, Noorse en Russische onderzeeboten herdacht die in WOII vanuit Dundee opereerden. Bij de jaarlijkse herdenking worden normaliter de Nederlandse nabestaanden en de Onderzeedienst vertegenwoordigd door de heer Ron Rietveld (Secretaris van de West of Scotland Branch Submariners Association). Ook hij was dit jaar natuurlijk aanwezig.

Op 21 september heb ik in Fremantle (Australië) samen met collega's van de onderzeediensten van USA (Rear Admiral Roegge), Australië (Commodore Scott), Groot Brittannië (Commander Rich) en Japan (Rear Admiral Saito) de gesneuvelde onderzeedienstcollega's herdacht bij het monument op Monument Hill. Het was een korte ceremonie waarbij de "pater" van de Australische onderzeedienst als eerste een gebed uitsprak. Vervolgens hebben wij na elkaar de kransen gelegd. Na deze ceremonie heb ik samen met Teacher SMCC KLTZ Rouwhorst kort eer betuigd bij het Nederlandse onderzeedienst-monument op dezelfde "gedenkheuvel". Deelname aan de Asia Pacific Submarine Conference bood een mooie gelegenheid om onze wapenbroeders te herdenken.

Op 25 november werd in de Traditiekamer van de Onderzeedienst door de auteurs Henk Bussemaker en Janet van Klink het eerste exemplaar van hun boek "De Tegenaanval" overhandigd aan de Commandant Zeestrijdkrachten luitenant-generaal der mariniers Rob Verkerk. Het boek is de biografie van Anton Bussemaker, commandant van de O 16, vader van Henk. De oudoom van Janet was het Hoofd Machinekamer van de boot. Bij die gelegenheid sprak minister Jet Bussemaker, kleindochter van Anton, warme en begripvolle woorden over de emoties van de nabestaanden. Het boek is in de boekhandel verkrijgbaar.

De zoektocht naar O 13 "Still on patrol"

(vermist sinds 12 juni 1940 in de Noordzee en nog niet teruggevonden) Het zoeken gaat onverdroten door!

In 2015 kregen we de beschikking over het handgeschreven patrouillerapport en het navigatiedagboek van de commandant van de Poolse onderzeeboot Wilk, de boot die omstreeks de datum en plaats van de verdwijning van de O 13 een andere onderzeeboot tot zinken zou hebben gebracht. Dit rapport geeft tot op heden de meest concrete referentie naar de door de O 13 gevolgde koers, waardoor het zoekgebied ongeveer 30 zeemijlen (55 kilometer) noordelijker moet worden verwacht dan tot nu aangenomen.

Langs deze koerslijn zijn aanwijzingen voor tenminste één, en mogelijk meerdere onderzeebootwrakken, die in de komende jaren opgespoord en geïdentificeerd moeten worden. Eerst moet echter nog het nodige onderzoek in archieven gedaan worden voor we een expeditie naar zee kunnen sturen, omdat het zoekgebied anders gewoonweg te groot is en de kans op succes navenant klein.

Ondertussen gaat het onderzoek naar andere mogelijkheden gestaag door. In het afgelopen jaar zijn met inschakeling van diverse op de Noordzee actieve (civiele) duikteams acht mogelijke onderzeebootwraklocaties onderzocht. Ook blijven waar mogelijk de eenheden van de Koninklijke Marine locaties die op de zoeklijst staan controleren. Zij hebben o.a. drie locaties gecontroleerd die bij een eerdere expeditie in 2012 waren aangewezen als "mogelijke onderzeeboot". Er zijn echter geen wrakken aangetroffen.

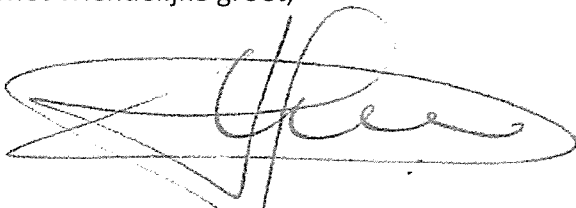
Vanuit de Werkgroep Onderzeeboten hebben we geassisteerd bij de identificatie van de in de Eerste Wereldoorlog boven Schiermonnikoog verdwenen Britse onderzeeboot HMS E-5, die op 7 maart 1916 met 30 opvarenden verging. Organisatorisch was dit een lastig onderzoek, omdat het wrak met nog twee andere ook te onderzoeken wrakken in de drukbevaren scheepvaartroute boven de Waddeneilanden lag. Met hulp van de Nederlandse Kustwacht en instemming van de Rijksdienst Cultureel Erfgoed (RCE) kon het duikteam Zeester uit Lauwersoog veilig onderzoek doen en kon de identiteit van HMS E-5 worden vastgesteld, terwijl ook de situatie van de al eerder door andere duikers gevonden HMS E-26 op video kon worden vastgelegd. Vooral van de E-5 hebben zich inmiddels diverse nabestaanden bij het duikteam gemeld waarbij zij zich dankbaar tonen voor alle belangeloze inspanning die door de duikers is verricht om ook deze boot haar plaats op de kaart te geven.

Functiewisseling

Op 14 december aanstaande zal ik mijn functie als Groepsoudste Onderzeedienst overdragen aan KTZ H.M.T. (Herman) de Groot. Het was mij een eer uw belangen te mogen behartigen.

Afsluitend wil ik u graag fijne feestdagen wensen en ik hoop dat mijn opvolger een groot aantal van u zal kunnen ontmoeten bij de herdenking op 4 mei volgend jaar.

Met vriendelijke groet,

Hugo L.J. Ammerlaan
Kapitein ter Zee
Groepsoudste Onderzeedienst